

Föreningen Islandssamlarna
c/o Per Hanner
Wittstocksgatan 2
115 24 STOCKHOLM

Med denna rapport följer
bl.a. inbetalningskort
för årsavgiften

Rapport december 1984-januari 1985
(Nr 59)

Kära Vänner!

God fortsättning på det nya året får föreningen härmed önska Er alla. Jag hoppas alla haft en skön helg, och att Ni fått alla de julklappar Ni har gjort Er förtjänta av - och mer till.

En sak till jul blev Ni utan, nämligen Islandssamlarnas rapport, som var planerad till december. Vi beslöt oss för att skjuta upp den till januari, dels för att kunna få med resultatlistan från höstens auktion, dels - om sanningen skall fram - för att den inte hunnit bli färdig på grund av att undertecknad sekreterare fick så mycket att göra på sitt jobb i november.

Den auktion som Göteborgs-klubben ordnade - och ordnade så väl - i november gav ett bra försäljningsresultat, nästan jämnt 50.000 kr, men så fanns det också mycket fint material med. Nu skall jag glädja Er alla med att tala om att det snart blir en ny auktion, som vi hoppas skall bjuda på lika mycket trevligt - fast det beror ju på Er, medlemmar, som inlämnare. Islands-klubben i Göteborg skall nämligen fylla 20 år i år, 1985, och har tänkt sig att celebrera detta med en auktion och samma dag en jubileumsmiddag. Det blir en lördag i april, dagen är ännu ej fastställd. Inlämningstiden går emellertid ut den 1 mars. Mer härom på nästa sida. Passa nu på att utnyttja detta tillfälle genom en inlämning till Göteborgs duktiga auktionskommitté.

Inbetalningskort för medlemsavgiften går ut med denna rapport. Jag vädjar till alla att snabbt betala in den lilla avgiften. Har Du betalt för 1985 redan under 1984 eller tidigare, återfinner Du Ditt medlemsnummer i en lista i denna rapport, sidan 3.

Jag har fått in mera tips och uppgifter från medlemmar än jag kan få plats med i denna rapport. Diverse intressanta uppgifter, främst från Folmer Østergaard, Ólafur Eliásson och Leif Fuglsig, får därför stå över till nästa rapport.

Ha det så bra, kära vän, men skaffa Dig ett riktigt rent samvete genom att betala medlemsavgiften!

Sekreteraren

Sammanträden
under våren

Stockholm. Lokal Tony Bjellefors' kontor, Drottninggatan 56, 4 tr.
Tid kl. 19.30.

Tisdagen den 19 februari: Årsmöte. Dessutom visar Lars Ingemann julmärken.

Måndagen den 18 mars: Var och en tar med sig något trevligt ur sin samling.

Torsdagen den 18 april: Engelsk militärpost på Island visas av Leif Nilsson. Dessutom blir kanske visningen av vår-auktionens objekt denna kväll.

Det blir också ett majsammanträde, varom mera i nästa rapport.

Göteborg. Sammanträden kl. 19.30 den andra och fjärde onsdagen i månaden. Under våren blir mötena i R. Frahms lokal, Järntorget 3, 1 tr. Program meddelas i annons i Göteborgs-Posten söndagen före mötesdagen.

Vårens
auktion

hålls alltså i Göteborg i april (se förra sidan).

Inlämning av objekt:

kan ske när som helst men sista dagen är den 1 mars.
Objekten sänds till Björn Forsgren, Fredholmsgatan 29,
425 30 HISINGS KÄRRA. Ring gärna till Björn om Du har frågor
beträffande Din inlämning, bostadstelefon 031/57 26 78.

Villkoren är som tidigare, 10 % provision på försäljningssumman tas ut av inlämnaren, inget pålägg betalas av köparen.

Kom ihåg att:

- 1) objekten skall vara uppsatta i instickskort eller sönderklippta Visirblad. Brev insättes i plastfickor.
- 2) objekten måste vara förtecknade på medföljande lista. Listan skall uppta Facitnummer, kvalitet (inkl. uppgift om defekter), kort beskrivning, katalogpris samt minimipris.

En extra avgift à 2:- per objekt uttages om ovanstående regler ej följs.

Objekt som av någon anledning ej medtages i auktionen återsändes normalt först vid slutredovisningen. Önskas omedelbar retur måste detta påtalas och returen sker då på inlämnarens bekostnad.

Hjärtligt välkomna med inlämningar och bidrag därmed också till ett riktigt fint jubileumsfirande i Göteborg.

Slutlig dag för auktionen och uppgift om visningsdagar på klubbmöten i Stockholm och Göteborg kommer att anges i auktionslistan (och i nästa rapport).

Inbetalning av
årsavgiften

Vi får nu uppmana alla (utom de som förskottsbetalt, se nedan) att betala medlemsavgiften för 1985 snarast. Gör det genast, så glömmer Du inte bort det. Avgiften för 1985 är enligt tidigare fattade beslut:

för Stockholms-avdelningen (de som bor i Stockholm med omnejd och alltså har S efter medlemsnumret)	40:-
för Göteborgs-klubben (alla med G efter medlemsnumret)	50:-
för ungdomar (t.o.m. det år man fyller 18)	10:-
för alla övriga	35:-

Av medsänt inbetalningskort framgår till vilket postgirokonto Du skall sända avgiften: nr 26 73 70-5 för Göteborgsklubben och nr 40 29 57-5 för övriga. Komplettera kortet med Ditt medlemsnummer (som står på adressetiketten och i medlemsförteckningen) och Din fullständiga adress.

Medlemmar i utlandet (inga andra) kan sända avgiften i svenska sedlar eller genom internationell postanvisning (money order) eller check dragen på svensk bank till föreningens kassör Per Hanner, Wittstocksgatan 2, S-115 24 Stockholm, men från bl.a. Danmark och Norge och numera även Island går det enklast att inbetala på postgirokotot med användande av blanketten.

Eftersom avgifter för 1986 ännu ej är fastställda, bör förskotts-
betalning för det året inte göras ännu. Vi är dock beredda att från medlemmar i utlandet mottaga betalning a conto på framtida avgifter (t.ex. 100 kr) och lovar att hålla reda på tillgodohavandena.

Vi skickar nu inbetalningskort till alla, men många har redan betalt för 1985. För att undvika dubbelbetalning tar vi här med en förteckning på alla som fram till årsskiftet 1984/85 erlagt betalning på 1985 års avgift.

a) Följande har betalt full avgift för 1985:

23 S	154 G	265 S	331 G	382	479	563 S
27 G	171 S	276	336 G	415	484	575 G
31	178	282	337 G	416	486	576 G
37 G	179 G	284	339 G	418	496	580
56	184 S	288	358	428 G	507	592
63 S	197 G	303	361 G	451	519	596 G
65	200 G	317	363	459	520	597 G
104 G	224	319 G	374 G	473 S	523	617

b) Följande har delbetalningar till godo och ombeds inbetala årets avgift med avdrag för nedan nämnda belopp (vi anger här även namnet, eftersom vi vet att en del av Er troligen har för sig att Ni betalat full avgift och andra säkert är omedvetna om att de tidigare gjort överbetalningar):

182 (Moe)	15:-	512 (Elfjasson)	15:-
485 (Jónatansson)	15:-	540 (Collin)	25:-
500 (Djävvh)	10:-		

Videyhuset

Förra gången berättade vi litet om Regeringsbyggnaden i Reykjavík, som finns på frimärken från 1958 och 1961. Ett ännu äldre hus med historisk bakgrund och på traditionsrik mark är Videyhuset (Videyjarstofan), som kom på frimärke 1978 (Facit 567).

Videy är en mindre ö strax intill Reykjavík, och man kan snabbt komma dit med motorbåt. På denna ö låg under medeltiden ett berömt kloster, grundat 1226, men av dess byggnader, som naturligtvis var av trä, finns inget kvarstående. När Skúli Magnússon, den förste "landsfógetinn" ("riksfogden") i Island, tillsattes i mitten av 1700-talet, påyrkade han att ett residens skulle byggas, vilket också beviljades av danska regeringen. Huset - som alltså är det ännu kvarstående Videyhuset - uppfördes 1752-54 och var då både det första stenhuset i Island och landets största byggnad, enligt vad vi läst i "News from Iceland" nyligen. En kyrka uppfördes något senare intill residenset och står kvar.

Huset har sedermera under långliga tider stått övergivet och efter hand förfallit. Under senare år har emellertid en upprustning pågått, ehuru rätt långsamt på grund av begränsade anslag. Det är numera Nationalmuseet som har hand om huset. Inget har ännu avgjorts om dess framtida bruk, men olika idéer har diskuterats (restaurant eller konstmuseum eller t.o.m. konferenscenter). Man diskuterar samtidigt hur ön Videy bäst skall användas. Efter att tidigare ha hyst en bond- och fiskeby har ön under de senaste 30 åren varit helt obebodd. Den är ett ganska populärt utflyktsmål, och en ökad användning för fritidsändamål är påtänkt, men det gäller att man inte skadar naturen och särskilt det livliga fågellivet på ön, där ejdern utgör ett markant inslag.

Nya isländska
frimärken

Sedan förra rapporten har hela 9 nya frimärken utgivits.

Facit nr	Utg.- dag	Valör (aurar)	Motiv etc.
656	11/9	650	Krypljung (<i>Loiseleuria procumbens</i>)
657	"	750	Mjölön (<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>)
658	9/11	3000	Islands arbetsgivarförbund 50 år
659	9/11	1200	Islands konstmuseum 100 år: Björn Bjarnarson
660	"	4000	- " - Blivande musei- byggnaden
661	29/11	600	Julfrimärken: Maria med Kristusbarnet
662	"	650	" Ängel med julros
663	29/11	650	Gudbrandsbibeln 400 år
664	"	750	

Samtliga fem emissioner har fått var sin särskilda förstadagsstämpel.

Nr 658-660 var planerade att utges den 12 oktober men på grund av den då pågående långvariga statstjänstemannastrejken kom märkena ut först den 9 november, vilket också är datum i FDC-stämpeln.

Av dessa nya märken är nr 663-664 tryckta hos franska postverket och kommer alltså att intressera datumfyrblocksamlarna, se annat ställe i denna rapport.

Blomserien i ett rätt stort format, som tidigare bestått av Facit 629-632 och 649-650, har alltså utökats med ytterligare två växter, vilka båda tillhör familjen ljungväxter. De förekommer också i Sverige, där krypljungen dock endast påträffas i fjälltrakterna i norr, medan den i Island finns i alla landsdelar. Lustigt nog kallas mjölön på engelska för "bearberry" (björnbär) och "uva-ursi" på latin betyder "björndruva", men denna växt har ingen släktskap med vad vi i Sverige kallar björnbär, vilket är en *Rubus*-art, släkt med hallon, hjortron och åkerbär.

Den figur som finns på nr 658 är arbetsgivarföreningens logotyp med bokstäverna VSI, som alltså svarar mot Sveriges SAF. Mönstret i övrigt skall föreställa en bild av pelarbasalt - en symbol för att förbundets stödjepelare är landets näringsliv.

Initiativet till ett isländskt konstmuseum togs 1884 i Köpenhamn av islänningen Björn Bjarnarson, som snabbt lyckades få samman en icke obetydlig samling genom donationer, inte minst från danska konstnärer. Museets samlingar fanns i många år i Alltingshuset, men 1951 inflyttade man in i övervåningen i Nationalmuseet. Samlingarna har växt så att denna lokal inte längre förslår och man förbereder nu en flyttning 1986 till en egen byggnad, ett tidigare islager som nu om- och tillbyggs. Det är fasaden av denna nya byggnad som ses på 40 kr-märket.

Årets julfrimärken har tecknats av konstnären Alfred Flóki.

En översättning av Nya testamentet till isländska, gjord av Oddur Gottskálksson, hade tryckts i Roskilde i Danmark redan 1540, men Gudbrandsbibeln är den första fullständiga bibeln på isländska språket. Den har sitt namn efter Gudbrandur Þorláksson, biskop i Hólar í Hjaltadal, det nordliga av de två isländska biskops-sätena i äldre tider. Gudbrandur både skrev och lät på egen press i Hólar trycka ett stort antal böcker, men bibelöversättningen, som han till större delen gjorde själv, var naturligtvis hans verkliga storverk.

Gudbrandurs verksamhet som författare, översättare och bokutgivare anses ha haft stor betydelse inte bara för det religiösa livet i Island utan också för bibehållandet av det isländska språkets renhet.

Att Gudbrandsbibeln också är ett typografiskt och konstnärligt högtstående verk kan man se av bilderna på minnesfrimärkena. Att 650-aurar-märket återger de första verserna i Andra moseboken kan man lätt själv kontrollera. Den tryckpress, som Gudbrandur använde, kom f.ö. till Island redan 1530, ditförd av en svensk präst, Johan Matthiasson, efter anmodan av Islands siste katolske biskop, Jón Árason (Facit 307-308). Den kom dock inte till någon större användning förrän under Gudbrandurs tid.

--- - - -

För att sammanfatta den isländska frimärksutgivningen under 1984, så utgavs det 15 märken med ett sammanlagt nominalvärde av 226:50 isl. kr. + Nordia-block nr 3, som kostade 60 kr. Det är de många högvalörerna, som under senare år dragit upp priset på den årliga utgivningen. Under 1984 utgavs, bortsett från blocket, ett frimärke i vardera av valörerna 25, 30, 40 och 50 kr. (Efter en devalvering i november 1984 med 12 % är den isländska kronan nu värd cirka 22 öre i svenska pengar.)

Nytryck i
anslutning till
NORDIA 84

I anslutning till denna utställning i juli utgavs ett minnesark med nytryck av fyra av 1876 års aurmärken. Tryckningen av arket har gjorts i en upplaga på 8.000 ex. i Reykjavík av tryckeribolaget Oddi med användande av H.H. Thieles originalklichéer från 1876. Märkena är 10 aur röd, 16 aur brun, 20 aur blekviolett och 40 aur grön. Någon risk för att dessa nytryck skall kunna förväxlas med originalmärkena finns inte. Dels är de otandade, dels har varje märke på baksidan texten "NORDIA 84". Papperet är utan vattenmärke. Arket såldes för 60 isl. kr.

Med utställningskatalogen följde ett annat ark, som är värt att omnämnas i anslutning till det föregående. Det är ett svarttryck framställt av samma tryckeri och med Thieles klichéer i 2.500 ex. Motivet är närmast 25-aur-märket från år 1900, som ju i original är tvåfärgat (blå oval och brun ram). Arkets tre frimärksbilder visar: a) ramen; b) ovalen för 25-aur-märket; c) moderstämpeln (utan valör) för de enfärgade aur-märkena.

Souvenirkort
i två format

Ur svenska tidskriften Nordisk Filateli saxar vi följande notis, skriven av vår medlem Magni R. Magnússon:

I samband med utställningen NORDIA 84 utgav det isländska postverket ett postkort avbildande det souvenirark (NORDIA-block nr 3), som såldes under utställningen. Kortet kom ut till försäljning redan före utställningen men drogs snabbt tillbaka och upplagan förstördes. Nytryckta kort, även de föreställande souvenirarket, kom ut redan nästa dag, men nu var avbildningen av arket i större format. Första upplagan hade återgett arket i originalstorlek, vilket inte var tillrådligt. Endast ett fåtal kort av första upplagan såldes i Island innan misstaget upptäcktes. Vad man glömde bort var att ett hundratal kort sänds till en frimärksutställning i Hamburg och där sålts i postverkets stånd. Det finns alltså ett antal samlare, som kommit över de felaktiga korten. Dessa kort kan bli intressanta ur värdesynpunkt framöver.

Ny sedel och
nytt mynt i
Island

En och annan av våra medlemmar samlar också isländska mynt och sedlar. Vi skall därför komplettera våra uppgifter om dessa i Rapport 45 (febr. 1981) med följande nyheter:

- Ny sedel på 1.000 kr (tidigare högsta valör var 500 kr) med bild av biskop Brynjólfur Sveinsson (1605-1675).
- 10-kr-sedeln ersätts med ett mynt i samma valör. Liksom alla nu cirkulerande isländska mynt har det nya på ena sidan landvättarna, på den andra ett havsdjur, i detta fall fisken lodda.

Frimärken med
rabatt

På Färöarna kan man numera få rabatt vid köp av frimärken, åtminstone i Tórshavn. Den 20 oktober 1984 utgavs ett nytt automathäfte med 6 olika frimärken, alla med motiv från sagoillustrationer av konstnärinnan Elinborg Lutzen. 5 av märkena är i valören 280 oyru, medan det sjätte är på 140 oyru. Detta gör sammanlagt 15:40 kr, och på häftets utsida står det också "6 frímerki 15.40". Hur går nu detta ihop? Det har många samlare redan hunnit fråga sig. Ett automathäfte borde väl ha ett någorlunda runt pris. Förklaringen är att häftet säljs över disk (och till samlare) för 15:40 kr, men i automaten i Tórshavn räcker det med att man stoppar i 3 st. 5-kronorsmynt = 15:- kr. Så vill Du köpa detta häfte med cirka 3 % rabatt, res till Tórshavn!

Datumfyr-
blocken

Vi hoppas samlarna av dessa block har haft glädje av den kompletta lista, som medföljde som bilaga till förra rapporten. Den torde ha varit felfri per augusti 1984. Däremot kan det tänkas att det efter denna månad kan komma fram ytterligare datum för några märken i den. Vi tänker då speciellt dels på de år 1984 tryckta märkena (4. trycket av 50 aur, Facit 604, och 10 kr-märket Facit 655), dels och framförallt på det redan år 1982 tryckta men 1984 utsläppta 3. trycket av 10 aur hunden, Facit 587, för vilket endast två tryckdagar var kända i augusti. Vi har inte fått in några kompletteringar ännu om dessa märken, men ha ögonen öppna.

Sveinbjörn Blöndal tackar vi för en del nya uppgifter:

- a) Facit 605, 100 aur ljunpipare, har kommit ut i ett 2. tryck. Sveinbjörn känner tills vidare bara till datumet 29.2.84.
- b) De nya märkena i Gudbrandsbibeln-serien har följande av Sveinbjörn kända datum:
nr 663, 650 aurar: 6.9.84, 7.9.84 och 10.9.84.
" 664, 750 " : 30.8.84, 31.8.84, 3.9.84 och 4.9.84.

Isländska
kilovaran

Vännen Stellan Asklund har varit vänlig nog att sända oss sin sedvanliga redovisning av innehållet i ett paket (250 g) isländsk kilovara av årets skörd. Det gäller alltså nu årgång 1984, och Stellan har räknat priserna efter Facit 1985.

Här är Stellan Asklunds sammandrag av resultatet:

1. Antal märken: 1029 + 61 trasiga.
2. Antal olika märken: 48 st.
3. Äldsta märke: Facit 464 (Norden 1969, 10 kr).
4. Nyaste märke: Facit 584 (Bjarni Þorsteinsson, 100 kr, 1979).
5. Märke med högsta katalogvärde: Facit 572 (Målning Hekla, 1978, 1000 kr) med katalogvärdet 35 sv.kr. Det fanns 48 st. av detta märke i paketet.
6. Största antal märken av en sort: Facit 497 (Herdubreid 1972, 250 kr) 464 st. eller 45 % av hela antalet märken.
7. Totalt katalogvärde 6.116 kr (motsvarande 1983 var 4.558 kr).

Stellan Asklund påpekar att det höga katalogvärdet beror på att hela 77 % av märkena är prissatta i Facit till 4:-/st eller högre.

I själva verket härrör 30 % av hela katalogvärdet från de många Herdubreid-märkena (Facits pris 4:-) och 27 % från de 48 exemplaren av Facit 572 med Facit-pris 35:-.

Vi kan inte underlåta att för egen del ännu en gång uttrycka vår förvåning över Facits prissättning av stämplade moderna högvalörer. Att sådana får ett högt pris under tiden närmast efter utgivningen, då tillgången i handeln på stämplade exemplar är liten, är helt i sin ordning. Men vid den tid då de börjar dyka upp i större mängder, bl.a. från kilovaran, blir bibehållandet av sådana priser orimligt. Priserna bör då rätta sig efter upplagestorleken, icke efter märkets valör. Facit har faktiskt sedan förra året höjt priset på nr 572 (1000 kr målning) från 25 till 35 kr stämplat, alltså just vid den tid då det borde sänkts! Och om något märke förtjänar att upptas till lägsta förekommande pris för stämplat ex, dvs. 1 kr, är det väl gamla kära Herdubreid.

Några nyheter
i Facit att
observera

Facit Special 1985 har kommit med en hel del nyheter sedan förra året - vilket för övrigt också ledde till en avsevärd försening av utgivningen. För det första är katalogen nu tvåspråkig, eftersom engelsk text har kommit tillbaka efter att ha varit borta en del år. För det andra noteras att katalogen är helt nysatt i en stil som nog i och för sig är tydligare än den tidigare men som är så förminskad, att katalogen av äldre samlare med svaga ögon bäst studeras under förstoringsglas. Några nya områden har tagits upp i Islands-delen och prissatts: frankeringsetiketter, vissa tidigare ej listade frimärkshäften och äldre luftpoststämplar.

En för många samlare mycket viktig sak att observera är att par, fyrblock och varianter fått nya beteckningar. En "dubbeltrea" på 3 aur nr 8 betecknas inte längre 8 IV utan 8 v¹ och omvänt påtryck av Í GILDI på 10 aur grovtandat har blivit 53 v² i stället för 53 III, för att nu ta några exempel. Ändringarna består i att par och 4-block inte längre betecknas med romerska tal och att alla varianter betecknas med v (med ett index - siffra - om det finns mer än en variant att katalogisera). Den här förändringen gäller inte bara Islands-delen utan hela katalogen.

Aldrig förr
sedda kron-
stämpeln
EIRÍKSSTADIR
påträffad

Genom ett meddelande från Wilbur Jonsson i Montreal, för vilket vi är mycket tacksamma, har en felande länk i kartläggningen av kronstämplarna kunnat klaras upp. Wilbur har nämligen till oss översänt en avbildning av ett märke som stämplats med en kronstämpel av typ I. Stämpelavtrycket är mycket tydligt och visar klart bokstäverna EIRÍK och en liten del av därefter följande bokstav. Av bokstävernas läge i förhållande till kronan kan man räkna ut att ortsnamnet bör ha 6 - 7 bokstäver efter Eirík (jämför "Några tips om bedömningen av kronstämplar" i Rapport 54). Nu råkar det vara så att det i Islands posthistoria bara funnits en postanstalt som innehållit mansnamnet Eirík (= Erik på svenska), och det var brevsamlingsstället Eiríksstadir.

Innan vi går vidare, låt oss inskjuta att det frimärke, som fått denna stämpel, är ett 5 aur fintandat märke, Facit nr 10. Detta märke började ersättas av grovtandade (Facit 24) från år 1896. Märket ägs av en engelsk samlare.

På våren 1892 öppnades hela 43 nya brevsamlingsställen i Island. Ett av dessa förlades till kommunen Jökuldalshreppur i östra delen av landet och inom denna till platsen Hákonarstadir, men redan efter ett par månader flyttades det till den närliggande platsen Eiríksstadir. Båda ställena ligger vid älven Jökulsá á Brú (= Jökälälven med bro). I Eiríksstadir låg brevsamlingsstället från juni 1892 till utgången av 1894, då det flyttades ännu en bit längre upp efter älven, till platsen Brú. (Den 1 januari 1904 flyttades det tillbaka till E.) Under 1894 beställdes den första omgången kronstämplar, de av typ I, och det har redan tidigare

förefallit rimligt att anta, att en av de levererade stämplarna skulle ha haft namnet EIRÍKSSTADIR. Hittills har dock inget exemplar av denna stämpel varit känt, och det är alltså först nu vi fått en bekräftelse på att stämpeln verkligen funnits.

Denna stämpel har dock aldrig använts i Eiríksstadir, ty så vitt vi vet utsändes kronstämplarna av typ I först i januari 1895, och då gick stämpeln till Brú. Den nu kända avstämplingen har alltså gjorts där. Brú skulle normalt ha fått finna sig i att använda EIRÍKSSTADIR-stämpeln fram till 1903, då nummerstämpel 30 kom som ersättare. Varför det inte blev så är okänt, men det är ett faktum att det är till detta brevsamlingsställe Brú, som en ny kronstämpel med texten BRÚ men av typ III levererades 1898. Brú hör därigenom till de ytterst få brevsamlingsställen som haft två olika kronstämplarna.

Eiríksstadir finns inte upptaget i Facits lista (Facit 1985 s. I-4) över brevsamlingsställen som kan ha haft kronstämpel men för vilka avtryck inte blivit kända. Däremot nämns Einarsstadir, vilken plats med säkerhet kan anges som en som icke haft kronstämpel och därför bör strykas. (Kanske föreligger här en förväxling av de två namnen?)

Nytt om
kortbrev från
Jaap
Jongenburger

Några av våra helsakssamlare är ivriga forskare och finner efter hand nyheter. Denna gång skall vi nöja oss med att redovisa några upptäckter om kortbrev (spjaldbrjef) som gjorts och rapporterats av Jaap Jongenburger. Det gäller de kortbrev i valörerna 4 och 10 aur med Två kungar och blågrå kartong med vattenmärke krona, som i Facit har numren 5 och 6. Dessa är i Ringströms specialkatalog uppdelade på fyra nr, 6 - 9, varav 6 och 8 är korten på 4 aur och 7 och 9 korten med 10-aur-valören. Nr 6 och 7 har tandningshål med 1,2 mm diameter, medan tandningen på 8 och 9 har 1 mm stora hål.

Ringström listar två undertyper till vardera 6, 8 och 9 och har tre undertyper upptagna för nr 7. Därutöver har han dock en ytterligare indelning av nr 7 i kort där ordet SPJALDBRJEJF är 49 mm långt och sådana där ordets längd är 51 mm. Jaaps första observation är att han inte tror på förekomsten av 51 mm-varianten, som varken han eller hans korrespondenter sett. Har någon annan sett den? (49 och 51 mm finns däremot på korten med Facit-nr 3 och 4.)

I övrigt vill Jaap underindela korten 6 - 9 i vardera fyra undertyper enligt följande schema, som anger olikheter i texten på undre rivkanten. (Den isländska bokstav för tonande läspljud, som ser ut som ett d med streck över stapeln, betecknas här nedan med d, alltså understruket.)

- I. rífa med accent över í
 - A. Tvärstrecket på alla d snedställt
 - B. Tvärstrecket i opnad och ad nästan vågrätt
- II. rífa med punkt över í
 - A. Tvärstrecket i opnad snedställt, alla andra nästan vågräta
 - B. Tvärstrecket i spjaldbrjefid och ad snedställt, alla andra nästan vågräta.

Beträffande Ringström nr 8 och 9 vet Jaap att alla fyra undertyperna existerar, men betr. 6 och 7 är han tacksam för uppgifter om förekomsten av undertyperna från andra samlare (kan skickas via föreningens sekreterare Hanner).

Mera om
GILDI
utan Í

I förra rapporten hade vi ett avsnitt om varianten "utan Í före GILDI", byggt på uppgifter från Leif Fuglsig, som tillsammans med andra danska filatelister hade närmare studerat denna variant. Såsom vi då nämnde, finns det både äkta (icke manipulerade) Í-bortfall (Í-et har ramlat ur satsen eller vikt sig på sidan, så att inget avtryck uppstod) och ett antal manipulerade sådana. Möjligheten att skilja mellan äkta och manipulerade ligger - särskilt så länge man har att göra med ett enstaka märke - helt i att de hittills kända "äkta" varianterna, position 6 och 56 i påtrycks-sats I A, har nollkombinationen smal + smal, alltså båda nollorna av den smala typen, medan märken med andra nollkombinationer måste antas vara manipulerade.

Leif Fuglsig rapporterade emellertid, att man nu påträffat helark av 20 aur (Facit 61) med Í-bortfall i pos. 5 (men inte 55!). I förra rapporten skrev vi också, att samma gällde helark av 10 aur tjänstefrimärke (Facit Tj. 24), men detta berodde på ett missförstånd. Enligt Leif har Tj. 24 utan Í setts i ett 6-block, av vilket det vid jämförelse med de övriga märkenas nollkombinationer framgick, att det rör sig om pos. 5 eller 55.

Rapporterandet av denna "nyupptäckt" föranledde att vi ganska omgående fick brev från Arno Debo i München. "Nog trodde jag att den här saken för länge sedan var uppklarad", skrev han och bilade kopior av två artiklar från 1971. Den först publicerade var från "Der Sammler-Dienst" och skriven av Arno själv, den andra från november-numret 1971 av amerikanska "The Posthorn" och författad av Sigurdur H. Þorsteinsson. I den sistnämnda fanns också en bild av ett helark av 20 aur med felet i pos. 5.

De båda artiklarna bekräftar var för sig att felet "utan Í" finns på 20 aur i pos. 5 (men ej 55) av påtryckssats I. Vidare kan det fastställas att det inte rör sig om en manipulation, eftersom arken med detta fel ingår i den restupplaga, som frimärkshandlaren Kvaran köpte av Í GILDI-ark direkt från isländska postverket. Pos. 5 i sats I har liksom pos. 6 (och 56) i sats I A nollkombinationen smal + smal.

Dessa artiklar var okända för Leif Fuglsig och hans vänner och naturligtvis också för Rapportens redaktör. Upptäckten av felet i pos. 5 på 20 aur var sålunda inte ny. Däremot tycks det tidigare ha varit okänt att samma fel i samma position finns på 10 aur tjänste (Tj. 24).

Att felet bara finns i pos. 5 men inte i pos. 55 trots att påtryckssatsen bara hade 50 positioner och påtryckningen alltså måste ske i två omgångar, får väl förklaras av att tryckpressen måste ställas om vid övergång från tryck på ena hälften till den andra av arket och att man därför tryckte över ena hälften först i en stor mängd ark, innan man gick över till den andra hälften av varje ark. I så fall har tydligen, åtminstone när det gäller 20 aur-märket, den nedre hälften påtryckts först, innan felet uppkommit.

- Betr. 10 aur tjänste återstår två frågor att om möjligt utreda:
- Finns felet "utan Í" på detta märke bara i pos. 5 (från sats I) eller också i pos. 6 + 56 (från sats I A)? Grundmärket i pos. 5 har övre vänstra hörnet något avskuret. Har någon Tj. 24 utan Í men med smala nollor och utan avskuret hörn?
 - Finns för detta märke felet även i pos. 55? Har någon ett ark med felet i pos. 5 och/eller 55, så att frågan kan klaras upp?

Leif Fuglsig och föreningens sekreterare tar med glädje emot alla uppgifter som kan ge svar på dessa frågor.

De frimärken, som enligt tillgängliga uppgifter - främst i Kohls handbok - kan finnas med äkta Í-bortfall är i valörerna 3 (liten och stor trea), 4, 5, 16, 20 och 100 aur. (Facit listar inte 100 aur med denna variant, vilket tyder på att den hittills inte dykt upp.) Situationen beträffande tjänstefrimärkena tycks inte ännu vara lika klarlagd. (Facit upptar varianten för valörerna 3, 4, 10, 16 och 50 aur.) I samtliga fall skall det äkta påtrycket ha nollkombinationen smal + smal så vitt man hittills vet.

Leif Fuglsig rapporterar att man hittills funnit Í-bortfall av "icke ortodox" slag i positionerna 9, 26, 27, 29, 40, 49 och 50 och finner det intressant att de flesta av dessa ligger i ytterkanterna av påtryckssatsen. Var det lättast att manipulera där? Han påpekar också att i en tysk auktion (Köhler) 1974 såldes ett par av 10 aur frimärke (Facit 53) - som alltså ej är känt äkta utan Í - och där båda märkena (kanske pos. 26 + 27?) var utan Í. Detta monstrum angavs ha fotoattest av både Þorsteinsson och Debo. Vad kan det ha stått i de attesterna utom att det var "lavet"?

Slutligen ytterligare några saker att meddela med anledning av den fortsatta korrespondensen med Leif Fuglsig:

- a) I förra rapporten angavs Lundgaard som huvudsaklig upphovsman till klassificeringen och kartläggningen av påtryckssatserna. Åran bör snarare tillkomma den några år tidigare utkomna Kohls handbok (såvida nu inte den i sin tur bygger på tidigare källor?)
- b) I samma rapport angavs att den danska gruppen påträffat ett par, där det ena märket saknade Í och det andra hade varianten 02'-03. Detta var ett missförstånd. Båda varianterna fanns på ett och sammamärke! Ett annat sådant missfoster är enligt Leif beskrivet i en källa från 1904.
- c) Ett fel har upptäckts i den bilaga med titeln "Í GILDI '02-'03, en elementär handledning" av Per Hanner, som medföljde rapporten maj 1975. Har Du den kvar, rätta på sidan 6: varianten '03-'03 finns i pos. 16 (icke 17) i satserna III och IV. Detta innebär att varianten har nollkombinationen smal + bred (icke bred + smal som i pos. 17). Har Du Sigurdur H. Þorsteinssons bok "Furdulönd frímerkjanna", rätta samma fel där på s. 143. (Det var felet där som ledde till felet i bilagan.)

Ett
Berufjordbrev

För ett år sedan berörde vi i några rapporter den gamla stämpeln BERUFJORD, använd i Djúpivogur, som 1872 var anlöpningshamn för fartyg Danmark-Reykjavík. Den här gången skall vi inte berätta om den stämpeln utan om ett originellt objekt med Berufjord-anknytning.

Leif Fuglsig har i en auktionskatalog från 1872 (Skandia i Khvn) påträffat ett intressant objekt. Det är ett kuvert, försett med holländskt frimärke 20 cent och avstämplat i den kända ost-staden Edam 21 Aug. 72 (= 1872). Adressen är:

Aan

Hs. Naber, Hofmeester

op het StoomSchip Noordkaper

Capt. G. Bottermanne

Seidisford via Berufjord

Ysland

via Koppenhagen

(alltså till en person på en holländsk ångbåt i Seydisfjördur)

Kuvertet har transitstämplat från København och Reykjavík.

Som Leif påpekar, kan man med hjälp av Sir Athelstan Caröes uppgifter (i tidigare Rapport) lätt räkna ut att brevet sänts för sent för att hinna med till sista anlöpningen för året i Berufjord, och att det i stället gått över R-vík. Men nog är det intressant att man i Holland vid denna tidpunkt var informerad om att post till Seydisfjördur skulle gå över Berufjord, tillägger Leif, och det håller vi gärna med om.

Bilagor:

1. Inbetalningskort för medlemsavgiften.
2. Resultatlista från auktionen den 28 november 1984